

Колб І.О., прокурор відділу нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян прокуратури Київської області, кандидат юридичних наук

ПРО ДЕЯКІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ УКРАЇНИ

Як свідчить практика, немаловажну роль у змісті спеціально-кримінологічного запобігання злочинам відіграє такий її напрямок, як відвернення злочинів.

У юридичній літературі за відверненням злочинів визнається самостійність і специфічність, оскільки центр ваги запобіжної роботи переноситься на стадію, коли з'являється умисел та приймається рішення про вчинення злочину [1, с. 408]. Як з цього приводу зробив висновок В.В. Голіна, очевидно, що відвернення злочинних проявів має місце тоді, коли злочинна поведінка проходить етап від формування злочинного мотиву до початку виконання діяння. На його переконання, відвернення злочинів - це активна специфічна запобіжна діяльність держави та її інституцій, громадськості і громадян, розрахована як на не обмежене коло, так і конкретних осіб, що замислюють вчинення злочинів, домовляються про це заздалегідь, позитивно сприймають злочинний спосіб життя і кримінальну субкультуру, з метою дискредитування злочинної

поведінки, відмови від загальної мотивації та наміру або продовження злочинної діяльності [2, с. 30-31].

Результати даного дослідження показують, що усередині напрямку відвернення злочинів можна виділити загальне відвернення та індивідуальне відвернення злочинів.

Під загальним відверненням злочинів розуміється сукупність спеціальних заходів, спрямованих на певне коло або групу осіб щодо усунення або нейтралізацію їх злочинних намірів, добровільної відмови від злочинної діяльності.

Індивідуальне відвернення злочинів являє собою специфічний комплекс заходів, які здійснюються різними суб'єктами запобіжної діяльності щодо осіб, про яких достовірно відомо, що вони замислюють учинення злочинів з метою активного втручання і впливу на свідомість, волю, поведінку, спосіб життя [2, с. 32]. При цьому заходи індивідуального відвернення злочинів реалізуються на практиці у формі: а) переконання (індивідуальна переорієнтація антигромадської настанови); б) примусу; в) перестереження; г) допомоги [2, с. 35].

Свої особливості та переваги, як один із напрямів спеціально-кримінологічного запобігання злочинам, має й такий із них, як припинення злочинів. Традиційно у спеціальній літературі і на практиці припинення злочинів розглядається в контексті кримінально-правової теорії розвитку злочинної діяльності - з моменту виявлення наміру про злочин до його повного здійснення, якою охоплюється готування до злочину (ст. 14 КК України); замах на злочин (ст. 15 КК) і закінчений злочин (ч. 1 ст. 13 КК) [3, с. 41-53].

Виходячи з цього, як вірно прийшов до висновку В.В. Голіна, припинення злочинів - це виявлення осіб, які готують вчинення злочину або намагаються безпосередньо його здійснити (замах на злочин), і прийняття до таких осіб відповідних заходів [2, с. 35].

У зв'язку з цим припинення злочинів розглядається в науці та на практиці як суцього професійна оперативно-розшукова діяльність спеціалізованих суб'єктів запобігання злочинам, в основному, правоохоронних органів [4, с. 3-4].

Висновок. Так у цілому виглядає спеціально- кримінологічне запобігання злочинам, як синтезована кримінологічна теорія і практика використання спеціальних знань і методів кримінології та інших галузей знань, яка має стати методологічним підґрунтям при розробці науково обґрунтованих заходів, спрямованих на запобігання злочинам у місцях позбавлення волі України.

Поряд з цим, на особливому рівні теоретико- прикладними засадами даного дослідження мають також стати сучасні наукові розробки, що зв'язані із змістом та сутністю, а також особливостями спеціально-кримінологічного запобігання злочинам в УВП [5, с. 259-288]. Як з цього приводу обґрунтовано зробив висновок О.Г. Колб, спеціально- кримінологічне запобігання злочинам в УВП має розглядатися як вид практики на концептуальній науковій основі, спрямованої на недопущення антигромадських проявів у місцях позбавлення волі, де запобігання виступає як певна сукупність ідей, концепцій, наукових гіпотез, проєктів, практичних рішень, спрямованих на забезпечення відповідної діяльності держави і суспільства.

Список використаних джерел

1. Аванесов Г.А. Криминология и социальная профилактика. - М.: Аккад. МВД СССР, 1980. - 648 с.
2. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. / Голіна В.В. - Х.: Нац. юрид. акад. України, 2011. - 120 с.
3. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. - 5-ге вид., допов. - Х.: Право, 2013. - Т.1: Загальна частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. - 2013. - 376 с.
4. Лекар А.Г. Профилактика преступлений. - М.: Юрид. лит., 1972. - 128 с.
5. Кримінологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (пенітенціарна кримінологія): посіб. / за ред. О.М. Джужі. - К.: НАВС, 2013. - 620 с.